

Tiedon luo -podcast: Jakso 2 käänös suomeksi

Janne Grönroos: ”Rakastamme kaikkia, jotka edes yrittävät”

Intro: Tiedon luo – keskustelua tulevaisuuden työelämästä ja johtamisesta. Ajankohtaisten ilmiöiden äärelle kuulijat johdattaa Henni Purtonen.

Henni Purtonen: Huippuaamusta Huippuiltaan. Nyt saamme tutustua suomenruotsalaiseen juontaja, toimittaja ja koomikko Janne Grönroosiin. Pitkän ja näkyvän mediauransa aikana hän on edistänyt suomenruotsalaisen kulttuurin monimuotoisuutta ja lisännyt suomenruotsalaisuuden tuntemusta Ruotsissa ja Suomessa. Nyt kuulemme hänen matkastaan ja siitä, mitä hän on matkan varrella oppinut. Tervetuloa Tiedon luo -podcastiin, Janne Grönroos. Todella mukavaa, että olet täällä.

Janne Grönroos: Kiitos, kiitos. Mukava olla täällä. Kiitos kutsusta.

Henni: Luen Hufvudstadsbladetia ja tässä sanotaan, että haluaisit olla uusi Skavlan, ensimmäisellä omalla talkshow'llasi nimeltä Huippuilta Janne Grönroosin seurassa, jonka ensi-ilta oli kesällä 2021. Hyvä ajoitus!

Janne: *Naurua.* En todellakaan ole niin leuhka kuin mitä tämä otsikko antaa ymmärtää, mutta myönnän sanoneeni näin, kun juttelimme. Minulla on tänä kesänä talkshow nimeltä Succékväll, suomeksi Huippuilta, joka tulee siis Yle Femiltä ja Yle Ykköseltä ja on katsottavissa tietenkin myös Yle Areenasta. Ohjelmassa on paljon vieraita, joiden kanssa juttelen, ja he kertovat hauskoja tarinoita. Minusta se toimii vähän niin kuin koodinmurtaja ja paljastaa, miten olla selkeä ja hyvä juontaja. Miten helppoa se työ on. Vieraat vain kyselevät toisiltaan ja kertovat hauskoja tarinoita. Juontajan ei tarvitse tehdä mitään. Joten minä vain istun siellä punaisessa nojatuolissani ja nauran vieraiden jutuille. Ohjelma jatkuu koko kesän ja viimeinen jakso on juuri nauhoitettu, joten nyt voin lähinnä istua ja jännittyneenä seurata, millaisen vastaanoton ohjelma saa ja tietenkin myös tehdä hiukan promootiota ja markkinointia ja niin edelleen. Että siinä mielessä kesäni on työntäyteinen.

Henni: Fantastista! Mutta palataanko hieman ajassa taaksepäin, heitä varten, jotka eivät tiedä, miten kaikki alkoi. Kertoisitko vähän lapsuudestasi? Missä olet esimerkiksi kasvanut? Millainen lapsuutesi oli ja kuka sinä olit siihen aikaan?

Janne: Synnyin Hangossa. Se lukee Wikipediassa ja passissani, mutta kasvoin kyllä Tammisaarella. Muutin sinne, kun olin parivuotias. Meitä oli äiti, isä ja kaksossiskoni, ja muutaman vuoden kuluttua syntyi vielä pikkusiskoni. Sellainen on ydinperheeni. Asuin Tammisaarella, kunnes menin armeijaan, muutin sitten Vaasaan ja opiskelin opettajaksi kuusi vuotta. Sitten muutin Helsinkiin, jossa asuin 13 vuotta, kunnes Tukholmasta soitettiin ja kysyttiin, että hei, haluaisitko tulla tekemään aamutelevisiota. Vastasin, että ei kiitos, haluan nukkua, mutta jatkoimme neuvotteluja ja he puhuivat minut ympäri. Sitten lensin Tukholman ja Helsingin väliä 3–4 vuotta, ja nyt olen taas Helsingissä.

Mutta kuka olin silloin, kun asuin Tammisaarella. Jos lähestytään asiaa High School -elokuvan näkökulmasta. En todellakaan ollut Quarterback, mutta en ehkä myöskään se, joka soitti trumpettia bändissä. Taisin olla melko normaali, en suosituin, mutta suosioni oli kouluarvosanoin ilmaistuna noin 7 tai 8.

Henni: Mielenkiintoista. Mutta olet täysin kaksikielinen, vai mitä?

Janne: Äitini on suomenkielinen ja olen aina puhunut hänen kanssaan suomea. Mutta kun asuin Tammisaarella, sanon yleensä, että olin 84-prosenttisesti ruotsinkielinen, mutta se nyt on vain luku, jonka olen keksinyt. Mutta olin siis tosi ruotsinkielinen. Kävin koulua ruotsiksi, harrastukseni

olivat ruotsiksi ja kaikki tapahtui ruotsiksi. Kun meillä oli jalkapallojoukkueen kanssa peli Helsingissä ja ajettiin McDonaldsin kautta kotiin, sain aina tilata kaikille, koska kukaan muu joukkueessa ei osannut suomea. Siitä on tehty mainoskin, kun linja-autonkuljettaja latelee BigMac, BigMac, BigMac, BigMac...ja yks juustohampurilainen. Nauroin, kun huomasin, että sehän olen minä. *Naurua.*

Henni: Ja Coca-Cola kaikille. *Naurua.*

Janne: *Naurua.* Juuri näin. Eli kyllä, olen kaksikielinen, mutta ilman muuta suomen kieleni on paljon heikompi, koska olen työskennellyt tosi paljon ruotsiksi.

Henni: Kun ajattelet identiteettiäsi, tunnetko olevasi eri ihminen, kun puhut suomea, verrattuna siihen, kun puhut ruotsia?

Janne: Täysin! Muistan, kun olin joskus treffeillä jonkun kanssa ja puhuin suomea. Kun joku ihastui minuun, ajattelin melkein että äh hitsi, olen niin paljon parempi ruotsiksi, ja et voi ymmärtää, miten paljon parempi ihminen voisin olla. Työskentelen juontajana ja koomikkona, ja olen työskennellyt radiossa, ja yksi vahvuuksistani on aina ollut se, että olen aika nokkela keksimään asioita sanottavaksi. Se on auttanut minua urani aikana, ja olen harjoitellut sitä. Mutta suomeksi se ei ole ollenkaan sama asia. Suomeksi olen hidas ja vähemmän hauska ja hieman tyhmempi versio itsestäni, niin tunnen ja se on ennen kaikkea uskomattoman turhauttavaa. Toiset kenties pitävät sinua hauskana ja huvittavana, mutta itse olet, että olisit niin paljon parempi.

Henni: Niin, hienoa, että sanot näin, koska juuri silloin, kun puhut jotain muuta kieltä kuin äidinkieltäsi, sinun täytyy olla ja täytyy uskaltaa olla toinen versio itsestäsi. Ja se ei ehkä ole niin helppoa aina, kun itse tietää, että on niin paljon parempi, kun saa puhua omaa kieltä. Onko sinulle siis ollut tietoinen valinta työskennellä ruotsiksi?

Janne: Mmm. Silloin, kun aloitin ja työskentelin Yle X3M:llä, eli ruotsinkielisellä puolella, sain jossain vaiheessa työtarjouksen tehdä aamuohjelmia kaupallisella puolella suomeksi ja kieltäydyin. Osaksi sen takia, että pidin ohjelmasta, jossa olin ja halusin tehdä sitä, mutta osittain myös koska juuri silloin tuntui, että suomi ei ole... siinä tulee aika paljon kaikkea ylimääräistä, kun tekee töitä suomeksi. Esimerkiksi julkisuus Suomessa. Jos teet ruotsiksi, niin se on aika rajattu määrä ihmisiä, jotka kuuntelevat ruotsinkielistä radiota ja jotka puhuvat ruotsia ja tietävät, kuka olet. Saat tehdä töitä omassa kuplassasi. Mutta jos siirryt suomenkieliselle puolelle, siitä tulee heti todella paljon isompaa. Sen anonymiteetin halusin säilyttää ja sen takia jäin ruotsinkieliselle puolelle.

Osittain tietysti myös kieli. On selvää, että jos tuntuu, että on siinä vähän huonompi ja olen nyt tehnyt muutamia juttuja suomeksi, mutta silloin tuntuu aina, että voi vitsi, kaikki muut, jotka tekevät tätä ovat niin paljon parempia. Saisinpa tehdä tämän ruotsiksi, niin voisin säilyttää saman tason, mutta suomeksi se on vähän turhauttavaa.

Henni: Olen ajatellut myös sitä, kun on äidinkieli ja joku toinen kieli, kun puhuu ja ehkä vähän yllättäenkin olen huomannut, kun ajattelen itseäni, että olen ehkä enemmän läsnä, kun puhun jotain muuta kieltä kuin äidinkieltä. Silloin täytyy keskittyä niin paljon enemmän siihen tilanteeseen, että ei voi multitaskata tai tehdä muuta samaan aikaan.

Janne: Se on totta, ja muistan puhuneeni **Aku Hirviniemen** kanssa, jota haastattelin Efter Niossa. Hän antoi haastattelun ruotsiksi Efter Nioon ja sanoi, että se oli tosi mielenkiintoista. Aku on tosi nokkela ja heittää paljon vitsiä. Nämä ovat minun sanojani, mutta suomeksi hänen uskomattomat verbaaliset kykynsä ovat kuin haarniska, mutta kun poistat sen ja puhut hänen kanssaan ruotsia, hän ei löydä sanoja. Hänen on taisteltava saadakseen tekstiä ulos ja sanottavansa sanottua, eikä hän pystykään vitsailemaan asioista eikä värittämään niitä sanoilla. Hän ei voi leikkiä moniselitteisyydellä ja kaksoismerkityksillä, vaan hän joutuu vain selviytymään, eli kyse on tosiaan vain eloon jäämisestä. Jäljelle jää riisuttu, alaston versio ihmisestä. Minullekin on käynyt niin. Olen

käynyt terapiassa molemmilla kielillä ja olikin mielenkiintoista, kun kävin terapiassa suomeksi, ja vaikka olen periaatteessa kaksikielinen, en voi värittää kieltäni yhtä paljon ja kaikesta sanotusta tulee melko suoraviivaista ja raakaa. En voi muokata asioita hienommiksi. Jos jokin on huonoa, se on heti paskaa. Suomen sanastossani ei ole vivahteita huonolle. On huono ja on paska. Se on minun asteikkoni.

Henni: Joo, eli se ei ole yhtä laaja skaala kuin ruotsiksi.

Janne: Ei. Ruotsiksi voin kertoa asioista niin monin sanoin ja kielikuvilla, mutta minulla ei ole niitä suomeksi.

Henni: Mutta työskentelet Efter Nio -haastatteluohjelmassa juontajaparisi **Sonja Kailassaaren** kanssa, ja siitä mainitsitkin juuri, niin miltä ruotsinkielinen alue Suomessa näyttää Efter Nion studioilta katsottaessa?

Janne: Siellä on edelleen vähän samat ongelmat kuin aikaisemmin. Jatkuvasti on pelko kaksikielisyydestä ja sen säilymisestä. Erityisesti perussuomalaisten suosio... se on puolue, joka on vahvimmin ilmaissut yksikielisen Suomen yhdeksi tavoitteistaan. Jos puoluetta vertaa muihin puolueisiin, niin on selvää, että kun tällaisesta puolueesta tulee suosittu, se vaikuttaa yhteiskunnalliseen ilmapiiriin ja silloin äänet ruotsin kielen asemasta ja että se ei olisi vahvempi kasvavat. Ja kun he saivat eduskuntapaikan, heikensi se aika paljon ruotsin asemaa. Ja tällaiset ovat tietysti valtavia askeleita taaksepäin, mutta tästä on aina taisteltu.

Henni: Aivan. Kun puhutaan ruotsin kielen asemasta Suomessa ja poliittisesta ilmapiiristä, tullaankin oikeusvaltioperiaatteisiin ja kielellisiin oikeuksiin. Kun ajatellaan ruotsia Suomen toisena kansalliskielenä, oikeusministeriön yksikönpäällikkö, kieliainneuvos **Corinna Tammenmaa** kertoo, mitä kielelliset oikeudet oikeastaan ovat ja miksi ne ovat niin tärkeitä.

Corinna Tammenmaa: Ruotsi on toinen kansalliskielemme, mutta käytännössä se on puhujamäärän ja väestöosuuden vuoksi vähän kuin vähemmistökieli, ja sitä ajetaan myös vähemmistökielenä kansainvälisissä sopimuksissa. Ruotsin oikeudellinen asema on Suomessa erittäin hyvä, mutta kielellisten oikeuksien toteutuminen käytännössä ja mahdollisuudet käyttää ruotsia ovat nykyään heikohkot. Sen lisäksi, että on tärkeää saada käyttää omaa kieltään ja ymmärtää asioita omalla kielellään, kielelliset oikeudet on ymmärrettävä myös siinä kontekstissa, että niitä tarvitaan muiden perusoikeuksien ja muiden oikeuksien toteutumiseksi. Ne ovat keskeisiä esimerkiksi, kun ajatellaan itsemääräämisoikeutta terveydenhuollossa, jossa itsemääräämisoikeuden käyttäminen on mahdotonta, jos et ymmärrä, mitä on tapahtunut. Tai vaikkapa oikeusvarmuus tuomioistuimissa, joissa se ei toteudu, ellet ymmärrä tai osaa ilmaista itseäsi kunnolla. Tämä on siis se perusta, josta kielellisten oikeuksien ajamisessa on kysymys.

Janne: Se tunne, kun olet ruotsinkielinen ja soitat poliisille tai jollekin muulle viranomaiselle, olet ensin että joo joo, ja sitten isku vasten kasvoja, kun aiot juuri kertoa jostain rikoksesta ja joku sanoo "anteeks mut puhutsä suomea". Ja olet vain, että anteeksi, mitä tapahtuu. Aa, okei. Sehän on järjetöntä. Sitä on hyvin vaikea ymmärtää.

Henni: Hmm, ja kyse on kuitenkin Suomen kansalliskielistä, joihin liittyy oikeus saada palvelua omalla äidinkielellä. Eri viranomaisilla lomakkeet ovat usein saatavilla molemmilla kotimaisilla kielillä ja monilla muillakin kielillä, mutta kun on kyse palvelusta eli kaikkein tärkeimmästä, se ei onnistukaan.

Janne: On lukemattomia kokemuksia, jopa ihan omakohtaisia, tilanteista, joissa olen keskustellut viranomaisen tai lääkärin tai poliisin kanssa enkä ole tullut kohdatuksi äidinkielelläni. Ymmärrän, ettei se onnistu aina ja kaikkialla. Se on luonnollista. Tajuan kyllä sen. On kuitenkin olemassa avainasemia, joissa pitäisi saada palvelua omalla äidinkielellä. Näin ei nykyisin ole. Olen onnekas,

koska osaan molempia kieliä ja lisäksi englantia, joten pärjään hyvin. Homma ei kuitenkaan toimi ollenkaan tarpeeksi hyvin.

Corinna: Tarvitsemme lisää ruotsia osaavaa työvoimaa, meillä on hirveän suuri pula ruotsintaitoisesta työvoimasta. Miten saataisiin suomenkieliset motivoitua lukemaan ruotsia, koska kaikki tutkimuksethan osoittavat, että ruotsin kielestä on hyötyä, mutta motivaatio ei riitä.

Janne: Siinäpä olikin helppo kysymys. En tiedä, miten motivaatio syntyisi. Joko täytyy kokea, että ruotsin osaamisesta on hyötyä ja että sen avulla voi saavuttaa jotain. Täytyy kokea, että sitä tarvitsee. Tai sitten pitää joutua tilanteeseen, jossa on puhuttava ruotsia. Mutta jos matkustaa Tukholmaan ja puhuu siellä englantia, ei tarvitse ruotsia. Ilmankin selviää. Jos ajattelen omaa taustaani, mistä olen kotoisin, mitä teen ja touhuan. Minusta tuntuu esimerkiksi siltä, että siinä vaiheessa, kun Yle Femistä tuli oma kanavansa ja ruotsinkielistä ohjelmatarjontaa oli aiemmin ollut enemmän kakkosella, mutta se oli jotenkin enemmän suomenkielisen ohjelmatarjonnan seassa. Nyt Yle Ykkösellä on joitakin ohjelmia, esimerkiksi tämä talkshow (Huippuilta), ja olen iloinen siitä, että se on mukana. Olen myös huomannut, että ihmiset katsovat sitä ja pitävät siitä ja ottavat yhteyttä sen tiimoilta. Ehkä tämä olisi askel siihen suuntaan, että Suomesta saataisiin vielä selkeämmin kaksikielinen. Jos ruotsinkielinen ohjelma olisi mukana ohjelmistossa ja kun istut ja katselet tv:tä, yhtäkkiä tuleekin ruotsinkielinen ohjelma. Siitä ainakin huomaisi, että kyllä tässä maassa käytetään ruotsia.

Henni: Niin että siitä tulisi arkisempaa?

Janne: Joo, että syntyisi tunne, että kun aiot sanoa, ettet tarvitse ruotsia, niin nytpä tarvitsisitkin. Tietysti pitäisi työstää tätä laajemminkin, koska on hiukan ongelmallista, jos et osaa ruotsia ja minä vaadin ruotsinkielistä palvelua, niin sinä olet vihainen minulle. Petyt itseesi, koska et osaa ruotsia ja suutut minulle, koska olen suomenruotsalainen enkä osaa suomea. Tällaisissa tilanteissa on vaikea synnyttää intoa ja kunnianhimoa palvella ruotsiksi. Sen pitäisi tulla sen kautta, että tuntee onnistuvansa ja menestyvänsä.

Henni: Niin...

Janne: Mielestäni se on tärkeää. Olen huomannut, että suomalaiset eivät ehkä kulttuurisesti ymmärrä, että ruotsinkielinen vähemmistö todella ”rakastaa kaikkia niitä, jotka vain yrittävät”. Suomenkieliset alkavat ikävä kyllä usein vitsailla, kun he törmäävät ihmisiin, jotka puhuvat huonosti suomea. Jos sanon asiat väärin, minulle nauretaan. Kestän kyllä, se on ihan ok, mutta suomenruotsalaiset eivät naura, jos joku sanoo asioita ruotsiksi väärin. Jos puhut ruotsia, emme naura sinulle, että sanot jotain väärin. Jos sanot yhden sanan väärin, emme ala mollata sinua sen takia, vaan meistä on uskomattoman hienoa, että yrität.

Ja näin se on, kaikessa yksinkertaisuudessaan. Haluaisin nyt puhua kaikkien suomenruotsalaisten puolesta ja toivottavasti puhunkin. Jos joku tulee ja aloittaa ruotsiksi ja olet töissä palvelualalla tai missä tahansa, etkä osaa ruotsia. Opettele vain lause: *Tyvärr pratar jag inte så bra svenska, kan vi prata finska?* Siinä tuot jo esiin, että hei olet yrittänyt, mutta et osaa, ja silloin kaikki varmasti sanovat, että kyllä, totta kai. Sitten saan nolata itseni ja puhua huonoa suomea. Ja kun on valmista, sano *tack* tai *var så god*, niin osoitat, että käytät ruotsia niin paljon kuin suinkin osaat. Jos se on yksi sana ja se on *tack*, niin kiitoksen sijaan sano *tack*, ja osoita, että kuulit minun puhuvan eri kieltä. Se on kunnioittavaa ja luo hyvää mieltä. Että *okej tack*, ja olet silti niin, että en osaa ruotsia, mutta osaanpa muutaman sanan ja sentään jotain.

Henni: On tärkeää, että yrität, vaikka et ehkä ole tyytyväinen omaan kielitaitoosi. Täytyy vain uskaltaa puhua.

Janne: Ja jos puhutaan kielitaidosta ja siitä, että on parempi tai huonompi versio eri kielillä ja jos olet suomenruotsalainen tai suomenkielinen, niin yksi syy on se, että pitää hävetä sitä, että puhuu

kieltä. Kaikki suomenruotsalaiset ovat nolanneet itsensä puhuessaan suomea. Ei ole ketään, joka ei ole tehnyt niin. Ja vaihdamme kieltä aina, kun paikalle tulee joku suomenkielinen. Meidän täytyy miettiä sitä, kannattaako niin tehdä vai ei, mutta vaihdamme kuitenkin aina ja olemme sitten niitä, jotka puhuvat kieltä huonommin. Se on hiukan noloa, mutta olemme tottuneet siihen.

Henni: Hmm, ja olen myös huomannut, että erityisesti täällä Helsingissä ruotsinkieliset vaihtavat kieltä suomeksi uskomattoman matalalla kynnyksellä, jos he huomaavat, että joku muu puhuu ruotsia hieman hitaammin tai vähemmän sujuvasti. Ja ehkä siksi monet suomenkieliset kokevat, että heidän ei tarvitse osata puhua ruotsia, koska kaikki ruotsinkieliset osaavat suomea. Mutta se on väärä tapa ajatella.

Janne: Minustakin se on väärä tapa. Ja se on niinkin, että jos aina valitaan se paras yhteinen kieli, niin yleensä se on suomi. Niin se vain menee, mutta ehkä pitäisi yrittää olla tekemättä sitä. Sitä luulee tekevänsä niin, koska haluaa olla kiltti ja tehdä palveluksen sille, joka ei puhu ruotsia, mutta se ei ole niin. Sinun täytyy myös uskaltaa vaatia ja jaksaa itsekin kuunnella, kun joku tekee samoin kuin sinä silloin, kun yrität puhua suomea. Onhan se hitaampaa eikä silloin ole se paras versio itsestään, mutta mahdollisuus on silti annettava. Miksi kukaan muuten haluaisi oppia ruotsia, jos me aina vaihdamme kieltä?

Henni: Se on totta. Voisitko kertoa hieman suomenruotsalaisuudesta? Puhuimme alussa siitä, että olet kasvanut Tammisaaressa, mutta kerro lisää suomenruotsalaisesta kulttuurista.

Janne: Ruotsinkielisessä Suomessa on pieniä kuplia, ja suurin kupla on tietenkin suomenruotsalaiset. On tiettyjä asioita, jotka meitä yhdistävät. Jotkut kulttuurijutut, joihin lähes kaikilla meistä on jonkinlainen suhde. Esimerkiksi Stafettkarnevalen. Ehkä et ole itse ollut juoksemassa tai edes kannustamassa, mutta puolet luokasta oli aina poissa ja joku oli karsinnoissa jne. Karnevaali on ollut keskeisessä osassa suomenruotsalaisissa kouluissa. Sitten on muita kulttuurisia asioita, jotka olemme kokeneet ja kohdanneet yhdessä. Erilaisia asioita, jotka yhdistävät meidät. Jos lähdet Suomesta, matkustat jonnekin ja kuulet siellä suomenruotsia, tuntuu kuin tapaisi veljen tai siskon. Piirit ovat niin pienet, että ei kestä kauan, ennen kuin löydätte yhteisen tutun. Todennäköisesti olette sukua keskenänne, jos esitätte riittävästi kysymyksiä. Ja se on valtava yhteys. Jos ette löydä mitään muuta yhteistä, olette vähintään käyneet armeijan Uudenmaan prikaatissa samaan aikaan tai ainakin samaan aikaan kuin joku yhteinen tuttu.

Henni: Ja se on ehkä juuri se vähemmistöasema, joka on syy, että suomenruotsalaiset tuntevat suurta yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Janne: Varmasti!

Henni: Oma ruotsinkielinen taustani on sellainen, että opin puhumaan ruotsia jo nuorena. Kotikieleni on aina ollut suomi ja olen käynyt koulut suomeksi Lahdessa. Julkisuudessa puhutaan paljon pakkoruotsista, mutta on myös paljon ruotsinkielisiä, jotka joutuvat tsemppaamaan suomen eteen.

Janne: Totta. Minulla on Tammisaaresta monta kaveria, jotka joutuvat tosissaan tsemppaamaan oppiakseen suomea ja jotka eivät oikein koskaan ole oppineet sitä kunnolla. Periaatteessa voit pärjätä koko elämäsi puhumatta suomea. Jos käytetään argumenttina sitä, ettet tarvitse ruotsia mihinkään, niin toki se on mahdollista, jos elät tarpeeksi pienessä kuplassa.

Otetaan esimerkiksi **Erja Yläjärvi**, Hbl:n päätoimittaja, joka oli aiemmin Iltalehdessä. Hän on kotoisin Savosta jos muistan oikein ja täysin suomenkielinen, eikä hän koulussa ajatellut tarvitsevansa ruotsia mihinkään. Nyt hän on Hbl:n päätoimittaja ja naimisissa ruotsalaisen miehen kanssa. Etukäteen ei voi tietää, miten asiat menevät. Harvoin on niin, että jokin oppimasi asia olisi jotenkin poissa sinulta. Ruotsin kielessä on mielenkiintoista myös se, että se edistää muiden kielten oppimista. Ranska, englantia ja ruotsi, norja ja tanska – kaikki nämä ovat sukua toisilleen.

Suomi sitä vastoin on vain yksittäinen kieli, joka ei todellakaan edistä minkään muun kielen oppimista, ja se on uskomattoman vaikea kieli oppia.

Henni: Se on kyllä totta! Miten tiivistäisit sen, mitä suomenruotsalaisuus merkitsee juuri sinulle?

Janne: Apua, mikä iso kysymys. Minulle se on jotain... Se on perusidentiteettini. Se käy selvemmäksi, jos työskentelee Ruotsissa tai toisaalta jos työskentelee suomenkielisten kanssa tai suomenkielisessä työpaikassa. Ja kun seurustelen suomenkielisten kanssa, esimerkiksi kumppanin tai kavereiden tai vastaavien, niin niissä piireissä tulee selkeästi esiin, jos on suomenruotsalainen. Joskus haluaisin olla ihan vain Janne, mutta yleensä joutuu edustamaan koko ryhmää ja on aina vähän kiusallista, jos ei voi valita. Toisaalta iso osa siitä, mitä olen tehnyt ja minkä parissa olen tehnyt työtäni, on ollut yhteydessä suomenruotsalaisuuteen.

Osaksi se on sitä, että olen työskennellyt kielen parissa, se on ollut aina työkaluni, ja lisäksi mielenlaatuni ja vitsini ovat nekin peräisin jostain. Samoin aika paljon myös se, kuka olen – se, että olen kasvanut kielivähemmistössä.

Henni: Jotkut ajattelevat, että suomenruotsalaiset ovat etuoikeutetuin, miten se sanotaan, *priviligie*...?

Janne: *Priviligerade minoritet*en, etuoikeutetuin vähemmistö. Siinä se tuli, mutta se on vaikea sana, joten onnea matkaan. *Naurua*.

Henni: *Naurua*. No kiitos, kiitos. Siis maailman etuoikeutetuin vähemmistökö? Oletko samaa mieltä?

Janne: Mjoo. Näin olen ymmärtänyt, ja voi siinä olla perää. Niin ainakin usein sanotaan, mutta toisaalta en tiedä, miten Kanadan ranskalaisilla on asiat. Se nyt tulee heti mieleen, ja uskoisin, että aika hyvin. Mutta jos se pitää paikkansa, niin se on hienoa ja surullista yhtä aikaa. Vaikka on selvä ja hieno asia, että Suomessa on kielivähemmistö, joka on etuoikeu...onpa hankala sana, etuoikeutetuin, asia on myös niin kuin tuossa aiemmin puhuimme ja kuten äsken kuulimme: Viranomaiskieli on melko usein suomi, ja elämme sentään maassa, jonka kielivähemmistö on parhaassa asemassa. Silti kommunikointi viranomaisten kanssa sujuu kehnosti, joten arvosana ei ole kovin hyvä.

Henni: Janne, olet ollut pitkään tunnettu ääni ja kasvo erityisesti Suomen ruotsinkielisellä alueella. Olet sanonut haastattelussa pari vuotta sitten, että Yle X3M -radiokanavan unelmatyön jälkeen tuntui tyhjältä. Olet myös kertonut, että olet käynyt läpi työhön liittyvän uupumuksen ja että sinusta on tuntunut, että elämäsi ei mennyt niin kuin olit ajatellut. Millaisia ajatuksilla sinulla tulee mieleen, kun ajattelet sitä aikaa?

Janne: Kun tekee paljon ja intensiivisesti työtä asioiden parissa ja ajattelee, että työ on tärkeää ja tinkii vapaa-ajasta. Jos työ on kaikki mitä teet. Ei ole kovin suurta eroa siinä, mitä voit menestyksellä saavuttaa. Sitä näkee esimerkiksi kaikissa haastatteluissa, taiteilijoiden ja muiden vastaavien kohdalla. Mikä tahansa menestys tuntuu jossain kohtaa tyhjältä. Siellä istut palkintojen, patsaiden, katsojalukujen ja kaiken mahdollisen kanssa ja tuntuu, että nyt olet maalissa. Mutta kaikki tuntuu tyhjältä. Tämän takia olen ponnistellut, wow, this is it. Tajusin, että onni ei synny katsojaluvuista, onni ei synny tykkäyksistä eikä onni synny hakemalla hyväksyntää. Onni on jotain aivan muuta. Onni on sitä, että istuu kaverin kanssa kahvilla ja nauraa hauskoille muistoille ja vitseille. Jotenkin sitä, että kuuluu johonkin ja että on jonkinlainen yhteys. Se voi olla perhe, kumppani, kaverit tai jalkapallojoukkue tai mitä hyvänsä – siellä se todellinen hauska on. Jos yrittää tehdä työstä sen, mikä tekee elämästä elämisen arvoista, niin luultavasti menee väärään suuntaan. Olen yrittänyt, mutta päädyin uupumukseen.

Henni: Työ- ja vapaa-ajan tasapainosta puheen ollen olen myös ajatellut, että jos voit valita työn, joka on erittäin hyväpalkkainen mutta tylsä, tai työn, jossa voit toteuttaa kaikki unelmasi, mutta työ on tosi huonosti palkattua. Pitääkö valita hyvin palkattu työ? Pohdin tätä, ja töissähän siis ollaan hirveän monta tuntia joka viikko. Minusta tuntuu, että olisi hullua valita työ, josta ei tykkää.

Janne: On totta, että aika, jonka istut työpaikallasi, vie melko suuren osuuden. Olen aina miettinyt sitä niin, että ehkä itse työtehtävät voivat olla lähes mitä tahansa. Jos on hyvät työkaverit ja koossa hyvä jengi, jonka kanssa tuntee yhteenkuuluvuutta, uskon pystyväni melkein mihin tahansa työhön.

Henni: Hmm, sama juttu.

Janne: Hmm, mutta viihdyttäjänä sitä yleensä ajattelee, ottaako jonkin työn vai ei. Usein puhutaan, että jos palkka on hyvä...se on kuin pyhä kolminaisuus: jos saa hyvää palkkaa, myös että tuleeko lopputuloksesta hyvä ja onko hauskaa, haluanko tehdä sen. Jos kaksi kolmesta täyttyy, sanon aina kyllä. Kolmea kolmesta ei voi olla. Se on kuin yksisarvinen, kuin unicorn. Jos löydät sen, stick to that.

Useimmiten standup-keikka firmassa täyttää vain yhden kolmesta. Sinulle maksetaan hyvin. Se ei ole hyvä juttu, koska sinut halutaan yleensä yllätysnumerona. Tyypit haluaisivat vain istua ja puhua pomosta paskaa. Se ei ole hauskaa, koska he eivät halua kuulla standupia vaan puhua pomosta paskaa. Ja sitten olen siellä, että herranen aika, miksi teen tätä. Eli: Jos saan kaksi kolmesta, otan työn aina. Se on viihdyttäjän pyhä kolminaisuus.

Henni: Aa, mutta kuulostaa hyvältä, että on tällainen periaate, jota noudattaa. Mitä sanoisit ihmisille, jotka eivät tiedä... jos he eivät esimerkiksi ole motivoituneita omaan työhönsä, jota he tekevät juuri nyt? Jos he eivät ole motivoituneita opiskelemaan ruotsia, kuten tänään olemme puhuneet, vaikka samalla he ehkä ajattelisivat, että olisi erittäin hyödyllistä puhua ruotsia paremmin. Niin, onko olemassa joku kysymys, jonka joku voi esittää itselleen, että tietää, mitä tietä valitsee lähteä kulkemaan?

Janne: Yksinkertaiset vastaukset tähän kysymykseen ovat, että olet nälkäinen. Huolehdi siitä, että syöt ennen kuin teet mitään isoa päätöstä. Usein se on vain, että olet nälkäinen, kun tuntuu ettei ole motivaatiota tai joku asia tuntuu hankalalta. Toinen kysymys on, että onko syyskuu ja olet juuri palannut lomalta ja silloin vihaat myös työtä, se kuuluu asiaan. Mutta muuten... jos mietin omaa elämäni ja asioita, joihin olen panostanut ja työskennellyt tai tehnyt. Eli kaikki ne asiat, joiden parissa olen ollut vähän pidempään. Harrastus, mikä tahansa. Niin kaikissa niissä minulla on ollut joko hyvä valmentaja: hauska, hyvä ja motivoiva valmentaja, joka on kannustanut minua ja sanonut, että olen todella taitava ja hyvä, vaikka en ehkä aina ole ollut sitä, mutta joka on saanut minut tuntemaan, että onnistun. Tai sitten olen vain ollut niin hyvä, että olen onnistunut. Joka kerta, kun olen onnistunut, olen halunnut jatkaa. Se on ollut kannustavaa.

Eli ympäröi itsesi ihmisillä, joka saavat sinut tuntemaan, että onnistut ja jos on niin, että sinulla ei ole motivaatiota tehdä työtäsi, olet liian helpossa paikassa. On olemassa vanha ja kulunut sanonta: "If you're the smartest person in the room, you are in the wrong room." Ja se pätee! Vaihdoin Yle X3M:iltä, kun olin työskennellyt siellä monia vuosia ja olin mentoroanut käytännössä suurimman osan siellä työskentelevistä. Että nyt en enää opi uutta. Sitten lopetin ja vaihdoin. Sitten sain olla jälleen aloittelija. Se on erittäin tervettä. Jos ei muuten, niin ainakin saat ymmärrystä tulevaisuuden aloittelijoiden mentorointia ja auttamista varten. Ja nyt muistan miltä se tuntui, kun olin juuri samassa tilanteessa.

Jos haluaa haasteen, josta on hyötyä koko loppuelämäksi, voi opetella jonglööraamaan. Voi myös alkaa opiskella ruotsia. Voi käydä niin, että sattumalta seisot Viking Linella ja toiset seisovat siellä ja yhtäkkiä joku Pelle on edessäsi ja sitten ajattelet, että God damn, jos voisin sanoa edes

muutamana sanan, minulla voisi olla mahdollisuus. Ja sitten elätte onnellisina elämänne loppuun saakka.

Henni: Jos voisit antaa joitain vinkkejä nuorelle itselle. Mitä tiedät tänä päivänä jotain sellaista, mitä et tiennyt silloin?

Janne: Ehkä se, että tasapaino on jotain tavoittelemisen arvoista. Vaatii paljon työtä, jotta saa tehdä hyviä ja hienoja asioita, mutta elämässä täytyy olla tasapaino. On uskomattoman kuluttavaa keholla juoda alkoholia. Se on hyvä muistaa. Vaikka ehkä jossain kohtaa tuntuisi ihanalta ja rauhalliselta, se ei vielä tarkoita, että palautuisi, vaan se kostaatuu yöunessa jne.

Ja sitten uskon, että olisin voinut olla rohkeampi tekemään päätöksiä aikaisemmin elämässä. Päätöksiä, jotka olen joka tapauksessa tehnyt myöhemmin elämässä. Olisin voinut tehdä ne päätökset paljon aikaisemmin.

Henni: Viimeinen kysymys – mikä on lempisanasi suomeksi ja ruotsiksi?

Janne: Minusta Pärkele on sellainen. Se on niin aito suomalainen sana. Ja ennen kaikkea, kun olen Ruotsissa, koen, että jollain tavalla se kuulostaa niin suomalaiselta ja kiteyttää Suomen niin hyvin – sellainen tietynlainen perkele-asenne, minusta se on melko kuvaava ja siksi hieno. Se oli suomeksi, mutta ruotsiksi taas...*mamma*. Se on aika hieno sana ja ensimmäinen, jonka opin. Ehkä siksi.

Henni: Hurjan paljon kiitoksia, että tulit tänne, Janne Grönroos.

Janne: Kiitos.